

Luuk van Middelaar

Jake Sullivan herdefinieert de geopolitiek van de VS

Thuis investeren om in de wereld sterk te staan. Dit is het hart van Joe Bidens programma voor de Verenigde Staten. Het betekent een breuk, niet alleen met de Trump-jaren, maar met de veertig jaar sinds Reagan. Biden omarmt een economische leer van publieke investeringen, op grond van binnen- én buitenlandse overwegingen. Nationale cohesie en dynamiek acht hij onontbeerlijk in de strijd met China.

Deze week werd de verbinding mooi zichtbaar. Enkele uren nadat de Amerikaanse president in het Witte Huis eindelijk zijn handtekening kon zetten onder zijn grote pakket voor infrastructuur, hield hij een videotop met Xi Jinping. Beide presidenten benadrukten het belang van overleg en open lijnen in een relatie van rivaliteit. Met de 1.200 miljard dollar voor échte wegen en bruggen in Amerika op zak, kon Biden tegenover Xi ontspannen pleiten voor de aanleg van metaforische „vanrails” - om ongelukken in het statenverkeer te voorkomen.

De oude internationale orde, die Trump vooral wilde stukslaan, gaat Biden niet weer opbouwen

Niemand in Bidens entourage hamert zo stelselmatig op de verbinding van economische doctrine en geopolitieke *grand strategy* als Jake Sullivan. Sinds 2021 is hij de hoogste nationale veiligheidsadviseur van de president. In de traditie van mythische voorgangers als Henry Kissinger (die Nixon adviseerde) en Zbigniew Brzezinski (adviseur van Jimmy Carter) verzorgt Sullivan meer dan *briefings* over weer een internationale crisis voor zijn baas: hij herdefinieert Amerika's strategische positionering.

De kern zette Sullivan uiteen in een essay in *Foreign Policy* uit februari 2020, met co-auteur Jennifer Harris. Ze wilden het buitenlandpolitieke establishment in Washington opschudden. Democraten en anti-Trump-Republikeinen waren al drie jaar zo druk bezig klassieke waarden en bondgenootschappen te verdedigen tegen de Trumpstorm, dat ze de economische orthodoxie niet kritisch ondervroegen. Terwijl talloze vakeconomen na de financiële crisis van 2007-2009 hun visie op globalisering of ongelijkheid bijstelden, bleven diplomaten en *foreign policy*-denktankers in oude groeven steken. Een vergissing. Nieuwe geopolitieke uitdagingen vragen om een andere economische doctrine.

De vier hoofdpunten uit Sullivans

Foreign Policy-essay, toen een steen in de vijver, zijn nu Witte Huis-beleid. Eén: onderinvestering is een grotere bedreiging voor de nationale veiligheid dan een hoge staats-schuld. Twee: industriepolitiek, sinds de Reaganjaren in de ban gedaan, is evident nodig, vanwege de klimaatcrisis maar ook omdat China en andere staten het ook doen. Drie: niet elk handelsakkoord is per definitie goed. Vier: wat goed is voor Amerikaanse multinationals is niet altijd goed voor de VS.

In de Amerikaanse geschiedenis raakte meermaals een economische theorie in zwang die paste bij de geopolitieke nood van het moment. „In onze vroegste dagen als natie moesten de VS zich imperia van het lijf houden die mercantilistisch waren”, schrijven Sullivan en Harris. „Besefend dat we de grote spelers Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk in dat spel [van exportstimulans en protectionisme] niet zouden kunnen verslaan, verwierpen we het mercantilisme en kozen voor een vrijhandelsmodel - dat we toen hielpen verspreiden. Dus de liefde van de jonge VS voor Adam Smith en David Ricardo draaide deels om geopolitiek overleven.” Zo zijn er meer voorbeelden.

Vandaag is het Amerika's grootmachtstrijd met China die het land noopt tot een strategische en ideologische herpositionering. Met vertraging voelen we in Nederland en Europa de effecten daarvan. Wie Jake Sullivan hoort en leest begrijpt: de oude internationale orde, die Trump vooral wilde stukslaan, gaat Biden niet weer opbouwen.

Onthullend was de metafoor waarin de adviseur het verschil met de veiligheidsarchitectuur van na 1945 onlangs typeerde. „In die tijd was het een soort Parthenon, met de grote, stevige zuilen van de VN, de NAVO, het IMF en de Wereldbank - formeel, juridisch, universeel. Vandaag is het veel flexibeler, ad hoc, meer politiek dan juridisch, soms meer tijdelijk dan permanent. In dat opzicht lijkt meer op een Frank Gehry-gebouw.” Eerder grillig postmodernisme dus dan de klassieke Griekse bouwkunst van na de Tweede Wereldoorlog.

President Biden wil dat Amerika's buitenlandbeleid wendbaarder en pragmatischer wordt. Op de rest van de wereld kan dat overkomen als opportunistischer en onvoorspelbaarder. De klassieke zuilen die een dak droegen waaronder het ook voor ons goed schuilen was, leggen het af. Leidraad in Washington voor elk groot besluit op het gebied van de buitenlandse politiek zal zijn, in de woorden uit een ander artikel van Sullivan en co-auteurs uit 2020, „Of het werkt voor de Amerikaanse middenklasse”.